

Kultūras ministrija

Rīga

2017.gada 5.aprīlī

**Informatīvais ziņojums
par Latvijas romu integrācijas pasākumu īstenošanu 2016. gadā**

Saīsinājumi:

CSP	Centrālā statistikas pārvalde
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
EK	Eiropas Komisija
EP	Eiropas Padome
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
JSLP	Jelgavas Sociālo lietu pārvalde
JSPA	Jaunatnes starptautiskā programmu aģentūra
IKVD	Izglītības kvalitātes valsts dienests
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
KM	Kultūras ministrija
LM	Labklājības ministrija
LR	Latvijas Republika
MK	Ministru kabinets
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO	Nevalstiskā organizācija
PMLP	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
SIF	Sabiedrības integrācijas fonds
VM	Veselības ministrija

Informatīvais ziņojums par Latvijas romu integrācijas pasākumu īstenošanu 2016.gadā (turpmāk – ziņojums) ir sagatavots saskaņā ar Romu integrācijas politikas īstenošanas un koordinācijas konsultatīvās padomes nolikuma 4.2.punktu (apstiprināts KM 2012.gada 6.jūlijā, nr.6-4-18).

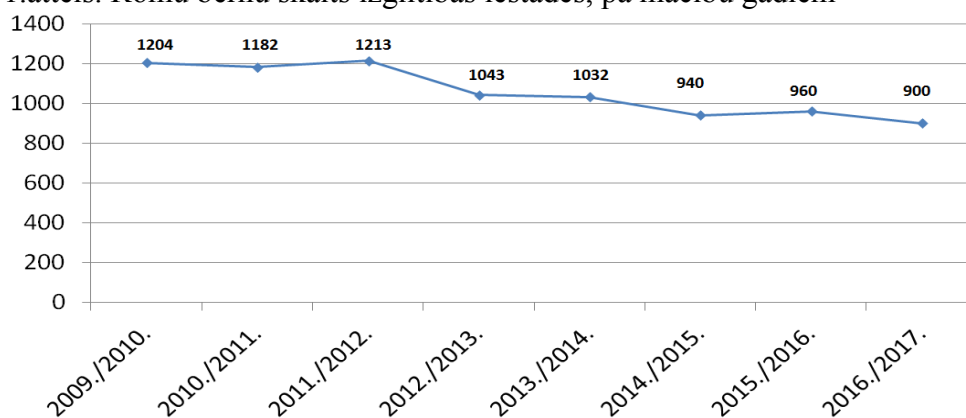
Ziņojums sagatavots balstoties uz KM rīcībā esošo informāciju, kā arī līdzatbildīgo valsts iestāžu (IZM, LM, VM, SIF), pašvaldību (Daugavpils pilsētas, Jelgavas pilsētas, Jūrmalas pilsētas un Valmieras pilsētas pašvaldības), romu NVO un NVO, kas darbojas romu integrācijas jomā sniegto informāciju.

I Vispārējā statistika.

Uz 2017.gada 1.janvārī Latvijā ir reģistrēti 7456 romu tautības cilvēki, – no tiem 94,4% ir Latvijas pilsoņi.¹ Pēc CSP datiem 2016.gadā Latvijā pastāvīgi dzīvoja 5297 romu tautības cilvēki, kas ir par 91 cilvēkiem mazāk nekā 2015.gadā (5388 cilvēki). Daudzi romu tautības iedzīvotāji ir devušies uz ārvalstīm ekonomisku iemeslu dēļ, un tāpat kā liela daļa pārējo aizbraucēju, neregistrē šo faktu PMLP. Saskaņā ar minētajiem statistikas datiem pēdējo piecu gadu laikā Latvijā ir novērojams romu iedzīvotāju skaita samazinājums.

Pēc IZM apkopotajiem monitoringa datiem 2016./2017.mācību gadā 144 vispārējās izglītības iestādēs (20% no kopējā izglītības iestāžu skaita) mācās 900 romu skolēni (0,4% no kopējā apzinātā romu skolēnu skaita). Šis skaitlis nedaudz samazinājies salīdzinot ar 2015./2016.gadu, kad bija reģistrēti 960 romu bērni. Romu skolēnu skaita samazināšanās tendence ir pamatojama ar skolēnu skaita samazināšanos Latvijā pēdējo gadu laikā.

1.attēls. Romu bērnu skaits izglītības iestādēs, pa mācību gadiem

Avots: IZM, 2017.

LM sniegtā informācija (1.tabula) parāda, ka starp romu tautības reģistrētajiem bezdarbniekiem lielākais īpatsvars ir romiem ar pamatizglītības un zemākas izglītības līmeni (88,0%), 70,7 % romu bezdarbnieku ir vecumā no 25 līdz 54 gadiem, bet 22,1% reģistrēto romu ir ilgstoši bezdarbnieki (vairāk par trīs gadiem).

1.tabula. Romu tautības reģistrēto bezdarbnieku skaits un to raksturojums 2016.gada 31.decembrī

Sadalījums pēc grupām		Kopā	% no kopēja romu reģistrēto bezdarbnieku skaita
Bezdarba ilgums	līdz 12 mēnešiem	406	56.5%
	1-3 gadi	154	21.4%
	3 gadi un vairāk	159	22.1%
Izglītības grupa	pamatizglītība un zemāk par pamatizglītību	633	88.0%
	vispārējā vidējā izglītība un profesionālā izglītība	78	10.8%
	augstākā izglītība	3	0.4%
	nav norādīta	5	0.7%
Vecuma grupa	15-24	78	10.8%

¹ Latvijas iedzīvotāju sadalījums pēc nacionāla sastāvā un valstiskās piederības. PMLP, 2015. (Skatīts 05.03.2017.) http://www.pmlp.gov.lv/lv/assets/documents/statistika/IRD2016/ISVN_Latvija_pec_TTB_VPD.pdf

	25-39	234	32.5%
	40-54	275	38.2%
	55 un vairāk	132	18.4%
Kopā		719	100.0%

Avots: LM, 2017.

Salīdzinājumā ar 2015.gada datiem, kad bija reģistrēti 604 romu tautības bezdarbnieki, 2016.gadā šis skaits ir palielinājies (par 115 cilvēkiem).

II Romu integrācijas politikas pasākumu ietvara īstenošana un koordinācija.

Romu integrācijas politikas aktuālie uzdevumi un pasākumi ir atspoguļoti Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.-2018.gadam (turpmāk – pamatnostādnes) īstenošanas plānā laikposmā līdz 2016.gadam,² proti, 1.3.1. uzdevumā „Iekļaut sabiedrībā sociālās atstumtības riskam pakļautās personas”, 1.3.6. uzdevumā „Īstenot atbalsta pasākumus romu integrācijai, t.sk. izglītības un nodarbinātības līmeņa paaugstināšanai, kā arī veselības, sociālās aprūpes un mājokļu jomā”, kā arī 2.3.4. uzdevumā „Atbalstīt mazākumtautību, tai skaitā romu, etniskās, lokālās un Eiropas identitātes un kultūras saglabāšanu un attīstību” un 3.1.3.2. uzdevumā „Dažādu sabiedrības grupu izpratnes un attieksmju pret Latvijas vēstures faktiem (t.sk. okupācijas, pasaules kari) monitorings”.

2016.gada 2.jūnijā notika fokusa grupa, kurā Romu integrācijas politikas īstenošanas konsultatīvās padomes pārstāvji un eksperti apsprieda uzdevumus un praktiski īstenojamus pasākumus romu integrācijas jomā nākamajam politikas īstenošanas posmam – Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu īstenošanas plānam 2017. – 2018.gadam. Izstrādājot priekšlikumus pasākumiem jaunajam plānam, tika ņemtas vērā:

- 1) Pamatnostādņu īstenošanas plāna līdz 2016.gadam īstenotās aktivitātes un sasniegtie rezultāti;
- 2) 2015.gadā veiktā pētījuma „Romi Latvijā” rezultāti un ieteikumi;
- 3) ES Padomes 2013.gada 9.decembra ieteikums par efektīviem romu integrācijas pasākumiem dalībvalstīs.
- 4) Romu pilsoniskās sabiedrības pārstāvju un ekspertu ierosinājumi.

Pamatnostādņu īstenošanas plāns 2017. – 2018.gadam ir iesniegts izskatīšanai Ministru kabinetā.

Romu integrācijas politikas īstenošanas konsultatīvās padomes darbība.

2016.gadā (13.01.2016.; 22.09.2016.) ir notikušas divas Romu integrācijas politikas īstenošanas konsultatīvās padomes sēdes (turpmāk – Romu padome),³ kurās piedalījās kultūras ministre Dace Melbārde.

Romu padomes sēdēs tika apspriesti vairāki romu integrācijas jautājumi, tai skaitā par:

- romu pilsoniskās sabiedrības un NVO darbību Latvijā, to panākumiem un izaicinājumiem.
- 2015.gadā īstenotā pētījuma „Romi Latvijā” rezultātiem un ieteikumiem;

² Apstiprināts ar MK 25.02.2015. rīkojumu Nr.102.

³ Romu padome ir izveidota ar KM 2012.gada 24.augusta rīkojumu Nr.6 - 1-205, lai nodrošinātu romu integrācijas politikas pasākumu plānošanas un īstenošanas koordināciju starp vairākām iesaistītajām pusēm, t.sk. līdzatbildīgajām valsts pārvaldes institūcijām, romu NVO un NVO, kas darbojas romu integrācijas jomā.

- īstenotajiem un plānotajiem valsts atbalsta pasākumiem romu izglītības veicināšanas jomā;
- EK atbalstītā projekta „Latvijas romu platforma I: dialogs, sadarbība un iesaistīšana” plānotajām aktivitātēm un sasniedzamajiem rezultātiem.

Romu padomes locekļi regulāri tika informēti par aktualitātēm romu integrācijas jomā kā nacionālajā, tā arī ES līmenī, piemēram, par situācijas ziņojumiem un rekomendācijām, starptautiskā līmeņa pasākumiem, labās prakses piemēriem, atklātajiem projektu konkursiem u.c. KM mājas lapā sadaļā par romiem⁴ sabiedrībai ir pieejami aktuālie nacionālā un starptautiskā līmeņa dokumenti, Romu padomes sēžu protokoli un materiāli, informatīvie ziņojumi par romu integrācijas īstenotajiem pasākumiem iepriekšējos gados, pētījumi u.c. materiāli. Šajā sadaļā ir pieejams arī specializēts materiāls pašvaldības iestāžu darbiniekiem par romu kultūrai raksturīgajām iezīmēm, romu mediatoru darbību un labo praksi, ES struktūrfondu programmu finansējuma apguvi u.c. informācija.

Sadarbības veicināšana ar pašvaldībām un citām iesaistītajām pusēm.

2016.gadā KM regulāri informēja *Reģionālo (pašvaldību) ekspertu tīklu romu integrācijas jautājumos* (turpmāk – Ekspertu tīkls)⁵ par aktualitātēm romu integrācijas jomā, t.sk. par pieejamajām atbalsta programmām un projektu konkursiem. Tīklā ir iesaistīti deleģētie pārstāvji no 15 Latvijas pašvaldībām (Daugavpils pilsētas, Jelgavas pilsētas, Jēkabpils pilsētas, Jūrmalas pilsētas, Rīgas pilsētas, Valmieras pilsētas, Ventspils pilsētas, Dobeles novada, Limbažu novada, Madonas novada, Kandavas novada, Preiļu novada, Tukuma novada, Talsu novada, Rūjienas novada).

Lai veicinātu dialogu starp romu kopienu un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, attīstītu efektīvu romu integrācijas politikas koordinācijas procesu nacionālajā līmenī Kultūras ministrija ar Eiropas Komisijas atbalstu īsteno *projektu „Latvijas romu platforma I: dialogs, sadarbība un iesaistīšana”*. Projekta uzsvars ir uz lokālā un reģionālā līmeņa aktivitātēm, kā, piemēram, pieredzes apmaiņas pasākumiem reģionos, informatīvajiem semināriem pašvaldību speciālistiem un romu pārstāvjiem par ESF finansējuma pieejamību romu mērķa auditorijai, apmācībām pašvaldībās par Latvijas romu genocīdu, vēsturi un kultūru, kā arī atbalsta sniegšanu reģionālajiem romu NVO.

Projekta aktivitātes:

- 1) Reģionālās sanāksmes un vizītes trijās pašvaldībās (Daugavpilī, Jūrmalā un Jelgavā), kuru laikā reģionālo ekspertu tīkla romu integrācijas jautājumos pārstāvji apspriež labo praksi romu integrācijas galvenajos virzienos, kā arī iepazīstas ar romu situāciju vietējā līmenī, tai skaitā apmeklējot romu ģimenes.
- 2) Praktiskās darbnīcas „Romu ģimeņu sociālās situācijas uzlabošana vietējā līmenī” (Ventspilī, Valmierā, Jelgavā un Daugavpilī), lai uzlabotu pašvaldību speciālistu zināšanas par romu integrācijas jautājumiem, kā arī romu piekļuvi sociālajiem pakalpojumiem, pabalstiem un atbalsta programmām, ko nodrošina pašvaldības, un konsultētu pašvaldību speciālistus un romu pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus par pieejamajām nacionālajām un ES struktūrfondu atbalsta programmām.
- 3) Izglītojošas lekcijas pašvaldībās (Jelgavā, Tukumā un Ventspilī) par romu kultūru, vēsturi, tai skaitā par romu genocīdu Otrā pasaules karā Latvijā, lai celtu

⁴ <https://www.km.gov.lv/lv/integracija-un-sabiedriba/romi> (Skatīts 10.03.2017.)

⁵ Ņemot vērā ES Padomes 2013.gada 9.decembra ieteikuma „Par efektīviem romu integrācijas pasākumiem dalībvalstīs” 3.2.sadaļu un EK 2014.gada 2.aprīļa ziņojuma „Par Eiropas Savienības nacionālo romu integrācijas stratēģiju ietvara īstenošanu” dienesta darba dokumentā iekļauto rekomendāciju LR par strukturālajām prioritātēm, lai veicinātu regulāru informācijas un pieredzes apmaiņu starp pašvaldību speciālistiem romu integrācijas jautājumos un attīstītu sadarbību starp KM, pašvaldību iestādēm un romu kopienu efektīvākai romu integrācijas politikas īstenošanai, KM 2014.gada 22.oktobrī izveidoja Ekspertu tīklu.

pašvaldību pārstāvju, tostarp ekspertu, skolotāju, sociālo un kultūras darbinieku izpratni par minētajiem jautājumiem; šīs aktivitātes ietvaros organizēta izstāde „Romu holokausts Latvijā (1941 – 1945)” katrā pašvaldībā ne mazāk par 3 nedēļām.

- 4) Romu aktīvistu un romu NVO pārstāvju apmācība, lai uzlabotu to projektu izstrādes un īstenošanas prasmes. Pasākums notika š.g. 7.decembrī, kurā piedalījās 13 romu NVO pārstāvji un eksperti. Tika sagatavotas romu mērķauditorijai pielāgotas praktiskās vadlīnijas par projektu izstrādi romu aktīvistiem un NVO pārstāvjiem, kā arī nodrošināts atbalsts reģionālo romu NVO pārstāvju dalībai Romu padomes sēdēs.
- 5) Ikgadēja Latvijas romu platformas sanāksme, kurā Ekspertu tīkla un Romu padomes locekļi, tostarp pārstāvji no romu pilsoniskās sabiedrības, apspriež esošās pieejas, metodes, kā arī problēmas, risinājumus un izaicinājumus, lai efektīvāk īstenotu un koordinētu romu integrācijas politiku nacionālajā līmenī.

Kopumā, īstenojot šo projektu, ir plānots iesaistīt 211 valsts pārvaldes pārstāvjus, t.sk. 199 pašvaldību pārstāvjus un speciālistus, 12 ministriju un to pakļautībā esošu aģentūru pārstāvjus, kā arī 83 romu pārstāvjus un piecus pārstāvjus no ne-romu nevalstiskajām organizācijām.

Projekta galvenie rezultāti:

- 1) uzlabojusies sadarbība starp valsts pārvaldes iestāžu un pašvaldību speciālistiem un romiem;
- 2) atbalstīta politikas īstenošanā iesaistīto pušu savstarpēja mācīšanās un paraugprakses apmaiņa par romu integrāciju galvenajās jomās vietējā un reģionālajā līmenī;
- 3) paaugstinājusies valsts sektora un pašvaldību pārstāvju izpratne par romu kultūru, vēsturi, t.sk. par romu genocīdu Otrā pasaules kara laikā Latvijā;
- 4) veicināta romu pārstāvju līdzdalība un efektīva iesaistīšanās romu integrācijas politikas pasākumu kopuma īstenošanā.

2.attēls. Romu aktīvistu un NVO pārstāvju mācības

Foto: Deniss Kretalovs

Lai objektīvi izvērtētu projekta īstenošanās aktivitātes, ir piesaistīta projekta aktivitāšu ārējā eksperte – romu tautības skolotāja asistente un mediatore Dana Didžus. Eksperte piedalās projekta pasākumos un, atbilstoši noteiktajiem kritērijiem, izvērtē šo pasākumu īstenošanu, sagatavojot izvērtēšanas ziņojumu.

Situācijas apraksts un pasākumi izglītības jomā.

IZM Izglītības departaments sadarbībā ar visām pilsētu un novadu izglītības pārvaldēm regulāri veic romu skolēnu mācību sasniegumu monitoringu. Saskaņā ar Izglītības attīstības pamatnostādņiem IZM aicina reizi trijos gados izglītības pārvaldes nosūtīt informāciju par romu izglītības sasniegumiem, izmantojot IZM speciāli sagatavotu anketu. Saņemto informāciju IZM apkopo un nosūta KM, kas ir atbildīga par romu integrācijas politikas koordināciju.

2016./2017.mācību gadā sadarbībā ar pilsētu un novadu izglītības pārvaldēm un izglītības iestādēm ir veikts šāds monitorings, apkopojot datus par romu skolēnu skaitu:

- kuri apgūst vispārējās izglītības programmas, tajā skaitā pirmsskolas, pamatskolas, vispārējās vidējās un profesionālās izglītības programmas;
- kuri nav ieguvuši dokumentu par obligātās pamatizglītības apguvi;
- kuriem ar izglītības iestādes pedagoģiskās padomes ieteikumu ir noteikti atbalsta pasākumi mācību sasniegumu uzlabošanai.

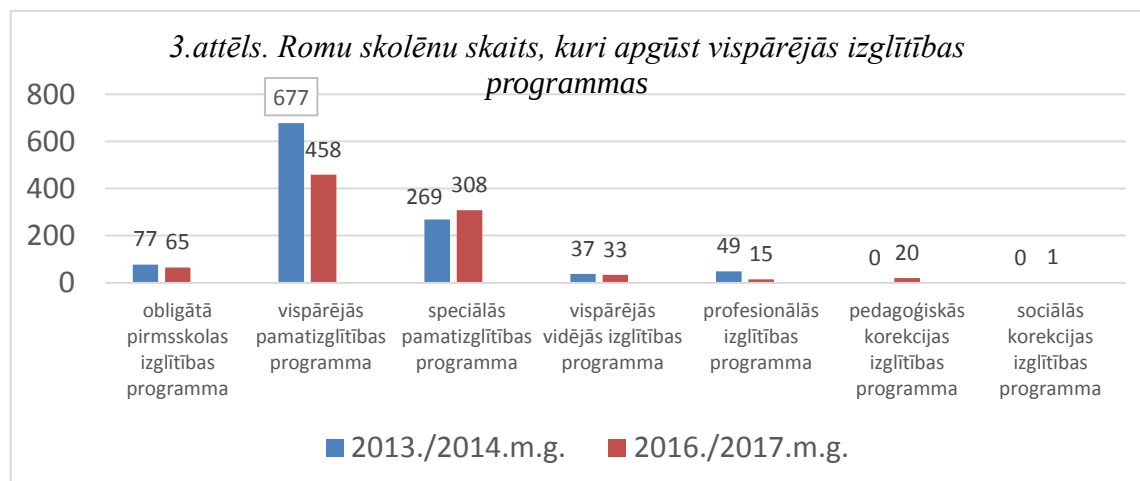
Vienlaikus monitoringa ietvaros tika apkopoti arī dati par romu tautības skolotāja palīgiem, kuri strādā vispārējās izglītības iestādēs. IZM ir apkopojusi 144 izglītības iestāžu sniegto informāciju, kā arī veikusi rezultātu salīdzinājumu ar iepriekšējā periodā (2013./2014.mācību gadā) nodrošināto monitoringu.

Saskaņā ar IZM 2016.gada monitoringa datiem, 2016./2017. mācību gadā vispārējās izglītības iestāžu skaits, kurās mācās romu skolēni, ir paaugstinājies (20% no kopējā izglītības iestāžu skaita), salīdzinot 2013./2014.mācību gadā veiktajā monitoringā secināto (16% no kopējā izglītības iestāžu skaita).

2016./2017.mācību gadā 65 romu bērni (7,2% no kopējā pirmsskolas vecuma romu bērnu skaita) apgūst obligāto pirmsskolas izglītības programmu, kas paredzēta piecgadīgo un sešgadīgo bērnu sagatavošanai pamatizglītības apguvei (2013./2014.mācību gadā 7,4% no kopējā pirmsskolas vecuma romu bērnu skaita).

2016./2017.mācību gadā vispārējās pamatizglītības programmās mācās 458 romu skolēni jeb 50 % no kopējā romu skolēnu skaita (2013./2014.mācību gadā 65 % no kopējā romu skolēnu skaita); pamatizglītības pedagoģiskās korekcijas izglītības programmās mācās 20 romu skolēni, 2,2% no kopējā romu skolēnu skaita, bet speciālās pamatizglītības programmās - 308 romu skolēni, jeb 34,2% no kopējā romu bērnu skaita (2013./2014.mācību gadā 26 % no kopējā romu skolēnu skaita).

Savukārt 33 romu skolēni (3,6% no romu skolēnu kopējā skaita) mācās vispārējās vidējās izglītības programmā un 15 romu bērni (2% no kopējā romu skolēnu skaita) mācās profesionālās izglītības iestādēs (2013./2014.mācību gadā 5 % no kopējā romu skolēnu skaita).

Avots: IZM, 2017.

2016./2017. mācību gadā vispārējās izglītības iestādēs strādāja 2 romu tautības skolotāju palīgi (Jelgavas izglītības iestādēs un Lādezers pamatskolā). Vienlaikus izglītības iestādes norāda, ka 2017./2018.mācību gadā izglītības iestādēs būtu nepieciešami 16 romu tautības skolotāja palīgi.

Nedaudz mazinājies to romu skolēnu skaits, kuri mācību priekšmetu apguvei saņem papildu mācību pasākumus. 2016./2017. mācību gadā 21,5 % no kopējā romu skolēnu skaita tiek nodrošināti papildu mācību pasākumi, īpaši tādos priekšmetos kā matemātika, latviešu un angļu valoda, kā arī dabaszinības. Savukārt 2013./2014.mācību gadā 26,4% no kopējā romu skolēnu skaita vispārējās izglītības iestādēs tika nodrošināti papildu mācību pasākumi.

Būtiski samazinājies skolēnu skaits, kuri neieguva obligāto pamatizglītību 2015./2016. mācību gadā 7,5% no romu skolēnu kopējā skaita neieguva obligāto pamatizglītību (ģimenes ir aizbraukušas no valsts, skolēni ir sasnieguši 18 gadu vecumu). Savukārt 2013./2014.mācību gadā 15% no romu skolēnu kopējā skaita neieguva obligāto pamatizglītību.

Pētījuma „Romi Latvija” identificētie mācību pārtraukšanas galvenie iemesli ir: 1) romu zema ienākumu līmenis – romu bērnu vecāki nevar atļauties iegādāties visas skolai nepieciešamās lietas un sagatavot bērnu skolai (49,7%); 2) jauniešu motivācijas trūkums apmeklēt skolu (43,2%); 3) bērnu vecāku neieinteresētība un nespēja sekot bērnu skolas gaitās (26,7%).⁶

Lai nodrošinātu romu skolēnu integrāciju sabiedrībā, izglītības pieejamību, kvalitāti un īstenotu praksē izglītības iestāžu sniegtos priekšlikumus, IZM plāno:

- informēt republikas pilsētu un novadu izglītības pārvaldes un izglītības iestādes par romu skolēnu izglītības iespēju nodrošināšanu vispārējās izglītības iestādēs.
- sadarbībā ar KM nodrošināt atbalstu romu tautības skolotāja palīgu sagatavošanai, sākot ar 2018.gadu.

2016.gadā ir noslēdzies projekts „Atbalsts romu bērniem: Gatavs mācībām!”, ko Daugavpilī īstenoja NVO „Izglītības iniciatīvu centrs” sadarbībā ar Daugavpils pilsētas Izglītības pārvaldi un ārvalstu organizāciju „Pasaules Bērnu fondu” („*The World Childhood Foundation*”). Projekta mērķis bija uzlabot mācīšanās vidi pirmsskolas vecuma romu bērniem ģimenē, kā arī stiprināt romu vecāku un romu aktīvistu zināšanas un prasmes. Projekta mērķa grupa ir 25 – 30 pirmsskolas vecuma romu bērni (līdz 5 gadu vecumam) un 30 – 35 bērnu vecāki. Projekta rezultātā ir izstrādāta programma un modelis pirmsskolas vecuma romu bērnu vecāku atbalstam. Ar šīs programmas palīdzību tika palielināta romu vecāku izpratne un zināšanas par bērnu sagatavošanu mācību uzsākšanai izglītības iestādē; atbalstīta romu vecāku iesaiste bērnu izglītībā. Piemēram, lai veicinātu romu bērni iesaisti izglītības procesā, atbilstošu zināšanu un prasmju apgūšanu, romu vecākiem programmas ietvaros tika piedāvāts 10 nodarbību cikls. Kopumā nodarbībās piedalījās 34 romu vecāki un ģimenes locekļi. Nodarbību dalībnieki atzina, ka programma sniedza viņiem zināšanas par bērna attīstības un audzināšanas jautājumiem un rosināja vecākus rūpēties par savu bērnu vispusīgu attīstību, palīdzot nodrošināt efektīvu atbalstu un mācīšanās iespējas mājās tiem bērniem, kuri neapmeklē pirmsskolas izglītības iestādes, un atvieglotu bērnu un vecāku adaptācijas procesu obligātās pirmsskolas izglītības uzsākšanā. Projekta aktivitātes norisinājās no 01.09.2015. līdz 31.08.2016.

Sadarbībā ar NVO „Izglītības iniciatīvu centrs” un ārvalstu organizāciju „Pasaules Bērnu fondu” („*The World Childhood Foundation*”) 2016.gadā noslēdzies projekts „Romu bērnu skolā”, kura mērķis bija veicināt romu bērnu un jauniešu iekļaušanu vispārējās izglītības sistēmā un viņu ģimeņu integrēšanu sabiedrībā Jelgavas pilsētā. Projekta ietvaros tika nodrošinātas nodarbības romu bērniem resursu centrā, mājas atbalsta vizītes romu ģimenēs, semināri pedagogiem, kas strādā ar romu bērniem iekļaujošās klasēs, kā arī romu bērnu izglītības monitorings. Projekta rezultāti apliecina, ka romu mediatora darbs izglītības

⁶ Tirgus un sociālo pētījumu centrs „Latvijas Fakti” (2015.) Pētījums „Romi Latvijā”. Rīgā, - lpp.6.

iestādē labvēlīgi ietekmē gan romu bērnu sasniegumus, paaugstinot to pašapziņu un mācību motivāciju, gan sadarbību starp romu vecākiem un pedagogiem.⁷

Sadarbojoties ar NVO „Izglītības projekti”, „Izglītības iniciatīvu centrs”, resursu centru „Pedverket”, romu NVO Sabiedrības integrācijas biedrību „Alternativas” un Jelgavas izglītības iestādēm, 2016.gadā Jelgavā ir īstenots projekts „Atbalsta sistēmas uzlabošana romu bērniem un jauniešiem.” Ar projekta palīdzību ir sekmēta romu bērnu un jauniešu iekļaušana izglītības sistēmā un darba tirgū, un viņu ģimeņu integrācija sabiedrībā, veicinot sadarbību un starpkultūru dialogu sociālo atšķirību samazināšanai.⁸ Šajā projektā tika veikti kompleksi pasākumi, lai mazinātu etnisko grupu, īpaši romu, sociālās un ekonomiskās atšķirības. Piemēram, organizēti semināri, praktiskumi un starpkultūru pasākumi, apmācīti pedagogi, aktivizēti romu jaunieši, lai rosinātu viņu pilsonisko aktivitāti. Lai popularizētu Jelgavas labo praksi citās pašvaldībās, tika izveidots videomateriāls par pašvaldības darbu romu iekļaušanai un par romu sievietēm, kas strādā Jelgavas izglītības iestādēs.⁹

Projekta ietvaros ir:

- 1) izstrādāta Jelgavas pilsētas romu integrēšanas stratēģija, kurā ir ņemti vērā Latvijas un ES romu integrācijas politikas principi, apkopoti stratēģiskie uzstādījumi un rīcības virzieni integrācijas procesa īstenošanai un romu bērnu un jauniešu atbalstam. Projekta ietvaros ekspertu grupa veica izpēti ar mērķi apzināt galvenās veiktās darbības un vajadzības romu kopienas integrācijas jomā Jelgavas pilsētā. Uz izpētes rezultātiem tika izstrādāts materiāls, kas izmantojams kā pamats romu integrācijas prioritāšu noteikšanai un darbības plānu izstrādei, tādējādi nodrošinot efektīvu Jelgavas pilsētas pašvaldības romu integrācijas plānošanu.
- 2) rīkotas apmācības par dažādības vadību un nediskrimināciju izglītībā;
- 3) atbalstīta romu resursu centra darbība, piesaistot romu bērnus un jauniešus;
- 4) organizēti izglītošanas pasākumi romu jauniešiem par pilsonību, dzimumu līdztiesību un brīvprātīgo darbu.

Projektā piedalījās romu bērni un jaunieši no Jelgavas Vakara (maiņu) vidusskolas un Jelgavas 4.sākumskolas. Projekta finansējums ir 20 000 euro Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta programmas ietvaros ar līdzfinansējumu 1 000 euro apmērā no Jelgavas pašvaldības iestādes „Jelgavas izglītības pārvalde”.

Situācijas apraksts un pasākumi nodarbinātības un sociālās iekļaušanas jomā.

LR Prezidenta Raimonda Vējoņa izveidotās Sabiedrības saliedētības politikas ekspertu grupas 2016.gada 22.novembra ziņojumā un 2015.gada pētījumā „Romī Latvijā” ir konstatēts, ka romi ir pamatoti uzskatāmi par nabadzības riskam pakļautu iedzīvotāju grupu, kura darba tirgū tiek diskriminēta un kuras nodarbinātības iespējas nav vienlīdzīgas ar citu tautību iedzīvotājiem izteikti zemās izglītības un sociāli ekonomiskā stāvokļa dēļ. Par ko liecina šādas negatīvas tendences: 1) romu vidū strādājošo skaits ir trīs reizes mazāks nekā vidēji Latvijas sabiedrībā kopumā; 2) romu bezdarbnieku grupā izteikti dominē ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars; 3) neregistrētā bezdarba īpatsvars romu tautības iedzīvotāju kopā vairākkārt pārsniedz oficiālā bezdarba rādītājus. Viens no galvenajiem romu zemā nodarbinātības līmeņa

⁷ Detalizēta informācija par projekta sasniegtajiem rezultātiem pieejama šeit https://issuu.com/ilonaic/docs/projekta_sasniegtie_rezultati_un_ie_e56c6a6e4444ad (Skatīts 13.03.2017.)

⁸ Detalizēta informācija par projekta sasniegtajiem rezultātiem pieejama biedrības „Izglītības projekti” mājas lapā <http://izglitibasprojekti.lv/projekti/projekts-atbalsta-sistemas-uzlabosana-romu-berniem-un-jauniesiem/> (Skatīts 13.03.2017.)

⁹ Video materiāli ir pieejams SIF mājas lapā http://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=9746&Itemid=121&lang=lv (Skatīts 13.03.2017.)

ienesliem ir darba devēju stereotipi, aizspriedumi un slēptā diskriminācija pret potenciālajiem darba ņēmējiem romiem.

Kā apliecināja aptaujas rezultāti 82,3% romu atbildēja, ka viņi paši vai arī viņu tuvākie ģimenes locekļi beidzamo triju gadu laikā ir piedzīvojuši situācijas, kad darba devēji atsakās viņus pieņemt darbā tautības dēļ.¹⁰

Balstoties uz NVA datiem par reģistrētajiem bezdarbniekiem, salīdzinājumā ar vispārējo situāciju Latvijas darba tirgū, romu bezdarbnieku grupā izteikti dominē ilgstošs bezdarbnieku īpatsvars.

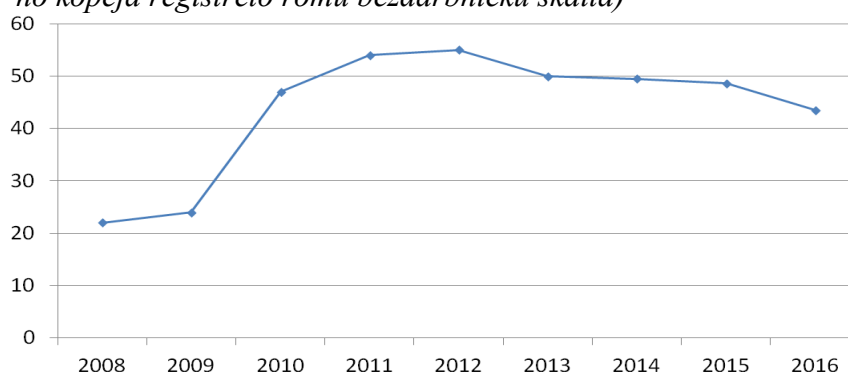
2.tabula. Informācija par romu tautības bezdarbnieku skaitu 2016.gada 31.decembrī

Bezdarbnieku skaits	Romu reģistrētie bezdarbnieki				Visi reģistrētie bezdarbnieki valstī			
	Sieviete	Vīrietis	Kopā	% no kopēja romu bezd. skaita	Sieviete	Vīrietis	Kopā	% no kopēja bezd. skaita
Ilgstošie bezdarbnieki	196	117	313	43.5%	12451	9999	22450	28.7%
Bezdarbnieki vecumā 15 - 24 gadi	43	35	78	10.8%	3303	2772	6075	7.8%
Pirmspensijas vecuma bezdarbnieki	48	43	91	12.7%	6044	5611	11655	14.9%
Bezdarbnieki ar invaliditāti	41	27	68	9.5%	4748	4693	9441	12.0%
Personas pēc bērna kopšanas atvaļinājuma	39		39	5.4%	1515	15	1530	2.0%
Personas pēc atbrīvošanas no ieslodzījuma	1	10	11	1.5%	11	173	184	0.2%
Bezdarbnieku skaits kopā	423	296	719	100.0%	41867	36490	78357	100.0%

Avots: LM, 2017.

NVA dati par romu reģistrētajiem ilgstošiem bezdarbniekiem, liecina, ka pēdējo gadu laikā (kopš 2012.gada) šo bezdarbnieku skaits pakāpeniski samazinās, kas iezīmē pozitīvu tendenci un daļēji NVA piedāvāto atbalsta pasākumu efektivitāti.

4.attēls. Romu NVA reģistrētie ilgstošie bezdarbnieki: izmaiņas pa gadiem (% no kopēja reģistrēto romu bezdarbnieku skaita)

Avots: LM, 2017.

Romu zemaais izglītības līmenis praktiski izslēdz tos no darba tirgus un arī ierobežo viņu piekļuvi nodarbinātības veicināšanas atbalsta pasākumiem, jo NVA piedāvātajiem

¹⁰ Tirgus un sociālo pētījumu centrs „Latvijas Fakti” (2015.) Pētījums „Romi Latvijā”. Rīgā, - lpp.61.

profesionālās izaugsmes un prasmju apguves kursiem kvalificējas tikai bezdarbnieki ar izglītības līmeni, kas ir augstāka par pabeigtām 7 klasēm.¹¹ Turpretim romu bezdarbnieks reģistrējas NVA, nevis lai atrastu darbu, bet es, lai kvalificētos sociālo pabalstu saņemšanai¹²

Lai arī valstiskā līmenī bezdarba mazināšanas jomā netiek īstenoti specifiski projekti un pasākumi romu tautības pārstāvju atbalstam, tomēr NVA reģistrētajiem bezdarbniekiem – romiem, līdztekus citu bezdarbnieku grupām, ir pieejami Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā noteiktie aktīvās darba tirgus politikas pasākumi (turpmāk – ADTP pasākumi).

3.tabula. Informācija par romu bezdarbnieku iesaisti dažādos ESF un valsts budžeta finansētajos ADTP pasākumos 2015. un 2016.gadā (uzsākuši dalību pasākumos)

Pasākuma veids	Iesaistīto romu skaits	% no pasākumu uzsākušo personu skaita	Iesaistīto romu skaits	% no pasākumu uzsākušo personu skaita
	2016.		2015.	
Apmācību pasākumi				
Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana	11	0.2%	8	0.3%
Neformālā apmācība (t.sk. valsts valoda)	54	0.4%	44	0.4%
Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi	133	0.5%	164	0.6%
Nodarbinātības pasākumi				
Pasākumi noteiktām personu grupām	2	0.2%	1	0.1%
Algoti pagaidu darbi	188	1.7%	134	1.6
Atbalsta pasākumi				
Atbalsta pasākumi ilgstošajiem bezdarbniekiem	32	0.9%		
Atbalsts reģionālai mobilitātei	6	0.2%		
Atbalsta pasākums bezdarbniekiem ar atkarības problēmām	1	0.4%		
Skolēnu vasaras nodarbinātība	1	0.0%	2	0
Projekta „Jauniešu garantijas” pasākumi				
Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana	3	0.2%	5	0.6%
Neformālā apmācība (t.sk. valsts valoda)	14	0.6%	3	0.3%
Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi (bez info dienām)	59	0.5%	30	0.4%
Darbam nepieciešamo iemaņu attīstība nevalstiskajā sektorā	4	0.3%	2	0.2%
Darbnīcas jauniešiem	9	1.4%	3	0.7%
Subsidētās darba vietas jauniešiem - bezdarbniekiem	1	0.2%	0	0
Kopā konkrētajos pasākumos iesaistījušos skaits	518	0.6%	394	0.9%

Avots: NVA, 2017.

Ir jāņem vērā, ka iepriekšminētā informācija nav uzskatāma par pilnīgi precīzu, jo personai, reģistrējoties NVA par bezdarbnieku vai darba meklētāju, nav obligāti jānorāda sava piederība kādai tautībai. Vienlaicīgi informējam, ka NVA uzskaitē atrodas tikai daļa no darba

¹¹ Jauniešiem, kas nestrādā, nemācās un nav reģistrēti NVA kā bezdarbnieki, ir iespēja apgūt dažāda veida mācības un kvalifikācijas apgušanas programmas projekta “Proti un dari” ietvaros (ESF atbalsta programmas ietvaros). Skatīt šī informatīvā ziņojuma sadaļu “Par romu integrācijas atbalsta pasākumiem ES struktūrfondu darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” (2014. – 2020.) ietvaros”.

¹² Tirgus un sociālo pētījumu centrs „Latvijas Fakti” (2015.) Pētījums „Romi Latvijā”. Rīgā, - lpp.4.-5.

meklētājiem – tās ir personas, kas ieguvušas bezdarbnieka vai darba meklētāja statusu, lai ar NVA atbalstu atgriezties darba tirgū. NVA neveic atsevišķi izlietotā finansējuma uzskaiti pa mērķa grupām.

No NVA piedāvātā pakalpojumu klāsta romu bezdarbnieki galvenokārt izmanto algotos pagaidu sabiedriskos darbus un karjeras plānošanas konsultācijas.

Romi, kas aktīvi izmanto NVA pakalpojumus, ir:

- trūcīgās vai maznodrošinātās personas, kuriem NVA piedāvā četru mēnešu ilgu iztikas avotu – algotus pagaidu sabiedriskos darbus;
- jaunieši vecumā no 15 līdz 29 gadiem, kuri nestrādā un nemācās, ar pabeigtu pamatizglītību, – tie piedalās „Jauniešu garantijas” pasākumos;
- konkurētspējas paaugstināšanas pasākumus un atbalsta pasākumus ilgstošajiem bezdarbniekiem.

Pētījumā “Romi Latvijā” konstatēts, ka NVA atbalsta programmās trūkst motivācijas pasākumu izglītības līmeņa celšanai vai aktivitātes bezdarbniekiem ar izteikti zemu izglītības līmeni.

Jūrmalas novada domes atbalstītais Romu dienas centrs regulāri informē romu klientus par dažāda veida atbalsta pasākumiem, piemēram, projektu konkursiem, sociālās uzņēmējdarbības un citām nodarbinātības iespējām. Pateicoties Romu dienas centra atbalstam, ir nodarbināti 53 romu tautības pārstāvji, turklāt romu tautības cilvēki ir iesaisti arī paša centra darbībā.

Situācijas apraksts un pasākumi veselības jomā.

Saskaņā ar VM sniegto informāciju, veselības aprūpes pakalpojumi tiek nodrošināti atbilstoši likumdošanai visiem Latvijas iedzīvotājiem, neatkarīgi no etniskās izcelsmes, sociālā stāvokļa, juridiskā statusa un citiem faktoriem.¹³ Lai aizsargātu iedzīvotājus ar zemiem ienākumiem 2013.gada 17.decembra MK noteikumu Nr.1529 „Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība” 23.16 punkts paredz, ka, trūcīgās personas, kas par tādām atzītas saskaņā ar normatīvajiem aktiem, ir atbrīvotas no pacienta iemaksas un tiesības saņemt valsts apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus bez maksas.

Romi kā mērķa grupa ir integrēta kopējā veselības veicināšanas un veselības aprūpes politikā. 2016.gadā veselības veicināšanas pasākumi organizēti vairākām sabiedrības grupām, tostarp romiem, bet speciāli pasākumi tikai romiem veselības veicināšanā netika īstenoti.

Pērn atsevišķās Latvijas pašvaldībās tika īstenotas aktivitātes, kas bija vērstas uz romu veselības stāvokļa uzlabošanu, piemēram, Jūrmalā Romu dienas centrā romu iedzīvotājiem tika piedāvāta iespēja apmeklēt veselīga dzīvesveida darbnīcu, kā arī Daugavpils 26.pirmsskolas izglītības iestādē romu bērniem un vecākiem tika organizēti veselības mācības.

Veselības nozarē izstrādātā vidēja termiņa politikas plānošanas dokumenta “Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam” (turpmāk – Pamatnostādnes) virsmērķis ir pagarināt Latvijas iedzīvotāju veselīgi nodzīvotos dzīves gadus un novērst priekšlaicīgu nāvi, saglabājot, uzlabojot un atjaunojot veselību. Pamatnostādņu ietvaros turpmāko gadu laikā ir plānots veikt veselības veicināšanas un slimības profilakses pasākumus, lai mazinātu nevienlīdzību veselības jomā, īpašu uzmanību vēršot uz sabiedrības grupām, kas pakļautas sociālās, teritoriālās atstumtības riskam un nabadzības riskam, t.sk. romiem.

¹³ Veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanas kārtību nosaka 2006.gada 19.decembra MK noteikumi Nr.1529 „Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība”, un tie vienādi attiecas uz visiem Latvijas iedzīvotājiem, neatkarīgi no etniskās piederības.

III Atbalsts romu integrācijas aktivitātēm, t.sk. romu NVO iniciatīvām.

Pamatnostādņu īstenošanas plāns līdz 2016.gadam¹⁴ paredz ik gadu stiprināt reģionu NVO, t.sk. mazākumtautību un romu NVO, kapacitāti un veicināt to savstarpējo sadarbību un sadarbību ar vietējām pašvaldībām un kultūras iestādēm (muzejiem, bibliotēkām, kultūras namiem). 2016.gadā reģionālo NVO atbalsta konkursu rezultātā, saskaņā ar nacionālo romu integrācijas politikas pasākumu kopumu ir atbalstītas romu NVO iniciatīvas, vismaz viens romu integrācijas projekts katrā Latvijas plānošanas reģionā. Kopumā ir atbalstīti 7 romu NVO projekti, kas ir vērsti uz romu integrācijas un līdzdalības veicināšanu, t.sk. uz negatīvo stereotipu mazināšanu par romiem, izmantojot starpkultūru dialoga aktivitātes. Kopējais piešķirtais finansējums ir 7544 eiro. Visi pasākumi ir īstenoti laika posmā no 2016.gada 1.jūlija līdz 31.decembrim.

Piemēram, Jelgavas pilsētas un rajona čigānu biedrības „Romanu čačipen” projekta „Iepazīsti mūs tuvāk!” mērķis bija veicināt romu kopienas efektīvāku iesaisti sabiedriskajos procesos, palīdzēt veidot labvēlīgus sociālos apstākļus, kopt romu kultūru un tradīcijas; kā arī stiprināt biedrības kapacitāti un tās cilvēkresursu attīstību. Projekta ietvaros īstenotas šādas aktivitātes:

- Informatīvi izglītojošs klubs bērniem, kur dažādu tautību bērni iepazīnās ar romu kultūru, mākslu un vēsturi. Klubā bērniem radošā un interaktīvā formā bija iespēja izjust atbalstu un kultūras apvienojošo spēku. Kluba dalībnieki sagatavoja informatīvus materiālus, ko prezentēja noslēguma pasākumā.
- Noslēguma pasākums notika Jelgavas Sabiedrības integrācijas pārvaldē, kura ietvaros tika prezentēti projekta, t.sk. bērnu mācību rezultāti un dalībnieki tika iepazīstināti ar romu kultūru. Projekta īstenošanai piešķirtais finansējums ir 1000 euro.¹⁵

5.attēls. Kultūras festivāla „Urdenoro” dalībnieki

Foto: Deniss Kretalovs

Savukārt, biedrība „Sabiedrības integrācijas centrs „Alternatīvas”” īstenoja projektu „Romu kultūras identitātes saglabāšana un līdzdalība” ar mērķi veicināt sadarbības platformu un starpkultūru dialogu ar cittautiešu interešu grupām un organizācijām, romu NVO, kā arī kopienām caur kultūru un valodu. Projekta ietvaros īstenotas šādas aktivitātes:

¹⁴ Minētais atbalsts ir sniegts atbilstoši pamatnostādņu īstenošanas plāna līdz 2016.gadam 6.punkta 1.3.3.2.apakšpunktam, kas paredz atbalstu sadarbības projektiem romu integrācijai, līdzdalībai un pilsoniskās sabiedrības attīstībai, un 2.3.4.2 apakšpunktam, kas paredz atbalstīt romu kultūras identitātes saglabāšanu un popularizēšanu.

¹⁵ Vairāk informācijas par pasākumu: <http://sip.jelgava.lv/lv/aktualitates/informativi--izglitojoss-klubs-berniem-1476/> (Skatīts 10.03.2017.)

- Sabīles pilsētas romu kopienas pārstāvju informatīvais ievadseminārs par romu kultūras identitātes saglabāšanu un līdzdalības kultūrvides veidošanu ar romu kultūru un aktivitāšu starpniecību u.c. jautājumiem;
- Romu NVO labās prakses un pieredzes apmaiņas pasākumu cikls;
- Latvijas romu un citu tautu kultūras festivāls „Urdenoro”(„Rati”), kurā piedalījās ap 120 skatuves dalībnieku un ap 60 skatītāju.

Projekta īstenošanai piešķirtais finansējums ir 1544,60 euro.¹⁶

Sabiedrības integrācijas biedrība „Alternativas” īstenoja arī projektu, kura ietvaros tika sagatavots grāmatas manuskripts un izdota romu aktīvista, kandavnieka Daiņa Kraukļa grāmata „Kad dzimtas dārzos ziedi plaukst”. Grāmatā ir atspoguļoti Kurzemes romu tautas folklorai raksturīgie žanri un tradīcijas no senajiem laikiem līdz mūsdienām, tādējādi saglabājot un attīstot Latvijas romu etnisko kultūras mantojumu. Tika noorganizēti grāmatas atvēršanas svētki un koncerts, kurā piedalījās pārstāvji no romu ģimenēm un NVO, kā arī kultūrizglītības iestāžu darbinieki un citi viesi (kopā pasākumu apmeklēja ap 50 cilvēku). Grāmata ir pieejama biedrības mājas lapā.¹⁷ Projekta finansējums: 1000 euro.¹⁸

6.attēls. D.Kraukļa grāmata „Kad dzimtas dārzos ziedi plaukst”

Sabiedrības integrācijas biedrības „Alternativas” publicitātes foto, 2016.

Biedrība „Romu kultūras centrs” īstenoja projektu „Skatuves tērpu darināšana romu folkloras ansamblim „AME-ROMA””, lai veicinātu romu kultūras mantojuma saglabāšanu un tradīciju uzturēšanu, nodrošinot atbilstošu skatuves tērpu pieejamību romu folkloras ansamblim „AME-ROMA”, tai skaitā, lai piedalītos Starptautiskajā Romu Kultūras festivālā (18.-20.08.2016. Dzintaru koncertzālē), kas pulcēja izcilākos romu mūziķus no vairāk nekā 15 pasaules valstīm. Projekta finansējums: 1000 euro.¹⁹

Biedrība „Romu kultūras centrs” arī organizēja izstādes “Romu holokausts Latvijā 1941-1945” pasākumu Valmierā. Izstādes pasākumā piedalījās romu folkloras ansamblis “Ame Roma” un notika lekcija par romu holokaustu Otrā pasaules kara laikā. Projekta finansējums: 1500 euro.²⁰

Biedrība „NĒVO DROM D” īstenoja projektu „Romi Daugavpilī ir par integrāciju un līdzdalību!”. Projekta finansējums: 1500 euro.

¹⁶ Vairāk informācijas par pasākumu: <http://alternativas.mozello.lv/projekti/musu-projekti/> (Skatīts 10.03.2017.)

¹⁷ http://site-217223.mozfiles.com/files/217223/Ciganu_gramata.pdf (Skatīts 10.03.2017.)

¹⁸ Vairāk informācijas par pasākumu: <http://alternativas.mozello.lv/projekti/musu-projekti/> (Skatīts 10.03.2017.)

¹⁹ Vairāk informācijas par pasākumu: <http://www.romucentrs.lv/latvijas-pilsonisk257-alianse.html>; <http://www.romucentrs.lv/> (Skatīts 10.03.2017.)

²⁰ Vairāk informācijas par pasākumu: <http://www.romucentrs.lv/valmieras-novada-fonda-projekts.html> (Skatīts 10.03.2017.)

Atbalsta sniegšana romu NVO pēc reģionālā principa ļāva vairākām vietējām romu biedrībām īstenot savas iniciatīvas, ņemot vērā tās vajadzības un pieejamo finansiālo atbalstu.

2016.gadā Romu vēstures un mākslas muzeja (Doma laukumā 8a, Rīgā) darbības nodrošināšanai biedrībai „Romu Kultūras Centrs” ir piešķirta parlamentārā mērķdotācija 36 718 euro apmērā, un konkrēti, šādiem izdevumiem: Starptautiskā Romu Kultūras festivāla rīkošanai; biedrības mērķa grupai sniegto individuālo konsultāciju un sanāksmju nodrošināšanai; muzeja telpu īres, komunālo un apsaimniekošanas izmaksu nodrošināšanai; muzeja ekskursiju organizēšana ar gida pavadījumu dažādām sabiedrības grupām; izstādes „Romu – čigānu Holokausts Latvijā (1941.-1945.)” popularizēšanai.

2016.gadā no 18. līdz 20. augustam biedrība „Romu Kultūras Centrs” jau otro gadu rīkoja Starptautisko Romu Kultūras festivālu, kurā piedalījās pasaulē slavenie romu mūziķi no vairāk nekā 15 pasaules valstīm, ieskaitot: Spāniju, Franciju, Itāliju, Čehiju, Rumāniju, Moldovu, Ukrainu, Krieviju, Lietuvu, Zviedriju u.c. Festivāla mērķis ir veicināt sabiedrības saliedētību un kultūras dialogu, lai mainītu sabiedrības aizspriedumaino attieksmi pret romiem kopumā un lauztu izveidojušos stereotipus caur mākslas un kultūras prizmu. Turklāt romu kultūras un mūzikas festivāla organizēšana Latvijā ir laba iespēja romiem no visas pasaules uzrunāt plašāku sabiedrību par romu kultūras mantojumu un apliecināt šī mantojuma radošuma izpausmes.

7.attēls. Starptautiskais Romu Kultūras festivāls

Biedrības „Romu kultūras centrs” publicitātes foto, 2016.

Atbalsts Latvijas valsts budžeta finansētās programmas „NVO fonds” ietvaros (4034,01 euro) deva iespēju biedrībai informēt sabiedrību par Starptautisko Romu Kultūras festivāla norisēm un tā dalībniekiem.²¹ Jūrmalas pilsētas dome sniedza atbalstu 20 000 euro apmērā, nodrošinot festivālam Dzintaru koncertzāles īri. Savukārt ar valsts budžeta atbalstu (30 000 euro) tika nodrošināta iespēja pārraidīt festivāla norisi pasaulē lielākas mūzikas kanāla Mezzo TV programmā 2016.gada rudenī. Festivālu tiešo pārraidi visā Baltijas reģionā nodrošināja RīgaTV24 kanāls. Pēc biedrības sniegtās informācijas festivālu klātienē vēroja ap 4000 skatītāju.

2016.gadā biedrība „Romu Kultūras Centrs” sadarbībā ar biedrībām “Euroopa Romade Foorum Eestis” (Igaunija) un “Sare Roma” (Lietuva) īstenoja projektu „Romu vēstures atceres projekts: nacisma upuru godināšanai” Eiropas Savienības programmas „Eiropa pilsoņiem” (2014-2020) atbalsta darbības „Eiropas vēstures piemiņas pasākumi” ietvaros. Projekta

²¹ Detalizēta informācija par projektu ir pieejama SIF mājas lapā.

http://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=10039&Itemid=127&lang=lv;
www.romaworld.eu (Skatīts 13.03.2017.)

ietvaros notika izstādes „Romu-čigānu holokausts Latvijā, 1941-1945” popularizēšanas pasākumi Lietuvā, Igaunijā un Čehijā; piemiņas seminārs par romu genocīdu; romu genocīda upuru senioru konference, kura ietvaros nodrošinātas intervijas ar romu genocīda upuriem, lai saglabātu vēsturisko atmiņu par šo traģēdiju un nodotu to nākamajām paaudzēm. Konferencē piedalījās romu pārstāvji no Baltijas valstīm, Polijas un Zviedrijas.

8.attēls. Piemiņas seminārs par romu genocīdu

Biedrības „Romu kultūras centrs” publicitātes foto, 2016.

Kopumā projekta aktivitātēs piedalījās 300 romu pārstāvji, t.sk. 35 brīvprātīgie jaunieši. Projekta finansējums ir 97 500 euro (ES finansējums) un 5 996 euro (nacionālais līdzfinansējums).²²

IV Informācija par romu integrācijas pasākumiem Latvijas pašvaldībās.

Latvijas pašvaldību reģionālie eksperti ir snieguši informāciju par 2016.gadā īstenotajiem romu integrācijas pasākumiem un atbalsta aktivitātēm.

Jelgavā

Jelgavas pilsētas dome turpināja iesākto labo praksi romu integrācijas jomā, īstenojot projektus romu izglītības līmeņa paaugstināšanai un sociālajai iekļaušanai. Piemēram, 2016.gadā romu tautības sagatavotajiem speciālistiem ir nodrošināts darbs vietējās izglītības iestādēs – Jelgavas pirmsskolas izglītības iestādē „Pasaciņa” un Jelgavas 4.pamatskolā. Šie speciālisti darbojas iekļaujošās klasēs, kur romu bērni mācās kopā ar citu tautību bērniem, sniedzot romu skolēniem morālu un psiholoģisku atbalstu, veicinot viņu motivāciju un adaptāciju sociālai videi, sadarbojoties ar romu ģimenēm un skolu. Pateicoties šo romu skolotāju palīgu atbalstam, minētās izglītības iestādes apmeklē visi romu bērni.

2016.-2017.mācību gadā 83 romu skolēni mācījās izglītības iestādēs Jelgavā, tajā skaitā 16 bērni pirmsskolas programmā, 66 bērni pamatzglītības programmā un 1 romu bērns vidējās izglītības programmā.

2016.gadā tika nodrošināta ESF projekta „Sociālās rehabilitācijas programma Jelgavas pilsētā dzīvojošām romu tautības ģimenēm ar pirmsskolas vai skolas vecuma bērniem”²³ pēctecība. Saskaņā ar Jelgavas pilsētas domes 26.04.2007. saistošajiem noteikumiem Nr.148 “Par sociālajiem pakalpojumiem Jelgavas pilsētas pašvaldībā” JSLP dienas centrs “Atbalsts” ir sniedzis individuālo atbalstu 28 romu ģimenēm, piemēram, sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un sociālā darbinieka konsultācijas, kā arī organizējis izglītojošas un integrāciju veicinošas nodarbības sociālo prasmju uzlabošanai (vidēji 9 romu bērniem); sniegta arī individuāla palīdzība darba meklējumos.

²² Vairāk informācijas par projekta aktivitātēm ir pieejama biedrības mājas lapā <http://www.iru2020.com/eucitizens> (Skatīts 13.03.2017.)

²³ Nr.1DP/1.4..1.2.4./11/APIA/NVA/065 (ieiešanas termiņš 01.01.2012. - 12.31.2013.) kopējais finansējums 90,588.56 Euro.

Jelgavas romu ģimenes aktīvi izmantoja JSLP dienas centra „Atbalsts” higiēnas punkta pakalpojumus par minimālo samaksu: veļas mazgāšanu (1,00 euro par vienu reizi) - kopā 434 individuālas reizes; dušas pakalpojumu (0,70 euro par vienu reizi) – kopā 424 individuālas reizes gadā. Lai nodrošinātu JSLP dienas centra “Atbalsts” minēto atbalstu, t.sk. higiēnas punkta pakalpojumus, Jelgavas pašvaldība 2016.gadā ir piešķīrusi 63,948 euro.

Romu integrācijas jomā aktīvi darbojās Jelgavas pilsētas domes administrācijas Sabiedrības integrācijas pārvalde, kuras galvenie mērķi un uzdevumi ir veicināt un skaidrot izglītības ieguves nepieciešamību romu iedzīvotāju vidū; sekmēt romu kultūras saglabāšanu un starpkultūru dialogu, kā arī veicināt sabiedrības iecietību pret romu kopien.

2016.gadā Sabiedrības integrācijas pārvalde īstenoja vairākus kultūras pasākumus un atbalsta aktivitātes, iesaistot pilsētā dzīvojošus romus. Piemēram, tika organizēts Ziemassvētku pasākums romu ģimenēm, kurā piedalījās 45 romu bērni un 15 vecāki. Savukārt 8.aprīlī starptautiskās romu dienas ietvaros notika pasākums „Romi. No cita skatupunkta”, kura ietvaros romu tautības cilvēki informēja sabiedrības interesentus par romu tradīcijām, kultūru un mākslu, veicinot sabiedrības iecietības veicināšanu pret romu kopien un attīstot starpkultūru dialogu. Pasākumu apmeklēja ap 100 dalībnieku.

9.attēls. Pasākums „Romi. No cita skatupunkta” Jelgavā

Foto: Raitis Puriņš

Organizēta vasaras nometne tiem romu bērniem (kopā 5 romu bērniem), kuru ģimenes nesen atbraukušas uz Latviju no ārzemēm. Nometnes pasākums palīdzēja romu bērniem uzlabot latviešu valodas zināšanas, lai varētu mācību gada sākumā iesaistīties izglītības procesā kādā no Jelgavas pilsētas izglītības iestādēm.²⁴

Savukārt, labdarības akcijas „Ar prieku pretī zināšanām” ietvaros tika sniegts atbalsts Jelgavas skolēniem, kuru ģimenēm ir grūtības iegādāties nepieciešamos skolas piederumus jaunajam mācību gadam – 5 romu bērni saņēma skolas somas un skolas piederumus.

Jūrmalā

2015.gada no 21. – 27.novembrim ar Jūrmalas pilsētas domes Labklājības pārvaldes Sabiedrības integrācijas nodaļas atbalstu un sadarbībā ar Romu dienas centru ir organizēts pasākums „Jūrmalas romu kultūras nedēļa”, kuras mērķis bija motivēt romu jauniešus saglabāt un attīstīt savu kultūras identitāti, kā arī veicināt romu kultūras apzināšanu Jūrmalas pilsētas iedzīvotāju vidē. Pasākuma laikā ir īstenotas vairākas aktivitātes, kā, piemēram, koncerts Kauguru kultūras namā, kurā uzstājas vietējais ansamblis „Čigānu balsis”, ansamblis „Ame

²⁴ <http://www.jelgavasvestnesis.lv/izglitiba/nosledzas-izglitojosa-nometne-romu-berniem-apguto-noverte-gan-berni-gan-vecaki> (Skatīts 13.03.2017.)

Roma” un romu dziedātājs Dzintars Čīča (koncertu apmeklēja ap 350 cilvēku). Kā arī ir organizēta romu bērnu ārpusskolas mākslas un amatniecības darbu darbnīca un šo darbu izstāde Romu dienas centrā un Kauguru kultūras namā. Turklāt romu bērni no Jūrmalas internātskolās uzstājās Mežmalas skolas pasākumā ar prezentāciju par romu vēsturi un kultūru un deju sniegumu. Pasākums saņēma pozitīvas atsauksmes gan no vietējiem romiem, gan no pārējiem apmeklētājiem. Savukārt romu bērni ir motivēti arī turpmāk iesaistīties rīkotajos ārpusskolas un kultūras pasākumos Jūrmalā. Pasākuma īstenošanai piešķirtais finansējums bija 1 100 euro.

Turpinot 2011.gadā uzsākto ESF projektu „Sociālās rehabilitācijas programmu izstrāde un ieviešana dienas centrā Jūrmalas pilsētā dzīvojošo romu tautības iedzīvotājiem”, ar Jūrmalas pilsētas domes atbalstu 2016.gadā tika nodrošināta Romu dienas centra darbība un tā sniegtie pakalpojumi romu tautības Jūrmalas pilsētas iedzīvotājiem. 2016.gadā Romu dienas centra uzturēšanai un darbībai Jūrmalas pilsētas dome piešķīra 66 000 eiro. Kopumā gada laikā dienas centrs ir nodrošinājis atbalsta pakalpojumus ap 181 romam no maznodrošinātām un trūcīgām ģimenēm. Minētie atbalsta pakalpojumi iekļauj: telpu un aprīkojuma nodrošinājumu; sadzīves prasmju attīstības un saglabāšanas darbnīcu; iespēju izmantot dušas un zupas virtuvi; individuālās un grupu nodarbības atbilstoši personas individuālajam sociālās rehabilitācijas plānam (nodarbības iemaņu izveidošanai darbam ar datoru, analfabētisma mazināšanas programma pieaugušajiem un bērnu mācībspējas trenēšana; CV un motivācijas vēstulu rakstīšanas attīstīšana); iespēju apmeklēt radošās mākslas darbnīcu, informācijas tehnoloģijas (IT) darbnīcu, sociālo prasmju darbnīcu un konsultācijas (saskarsmes un komunikācijas prasmes, informācija par komunālo maksājumu veikšanu, mājokļa pieejamību, parādu segšanu, veselības pieejamību, informācija par izglītības iespējām un nepieciešamību), veselīga dzīvesveida un kultūras darbnīcu (bibliotēkas apmeklējums, dziedāšanas un mūzikas instrumentu nodarbības) un sporta darbnīcu. Lai nodrošinātu šos pakalpojumus Jūrmalas pilsētas Romu dienas centrā tika nodarbināti vadītājs – sociālais darbinieks, sociālā darba organizators, sociālais aprūpētājs, nodarbību vadītāja, datorspeciālists, mākslas nodarbību vadītāja, pasākumu organizators, sporta nodarbību organizators, apkopēja un grāmatvedis. Dienas centrs regulāri informē savus klientus par dažāda veida atbalsta pasākumiem, piemēram, projektu konkursiem, sociālās uzņēmējdarbības un citām nodarbinātības iespējām. Pateicoties Dienas centra atbalstam, ir nodarbināti 53 romu tautības pārstāvji; turklāt ir attīstīta sadarbība ar romu ģimenēm, īpaši ar romu bērniem un jauniešiem, kā arī romu pilsoniskās sabiedrības aktīvistiem, kas palīdz iesaistīt jauniešus dažādā veida integrācijas un kultūras aktivitātēs.

2016.gada decembrī ir veikti grozījumi Jūrmalas pilsētas attīstības rīcības plānā līdz 2020.gadam, lai veicinātu sabiedrības integrācijas programmu un tādu pasākumu īstenošanu, kas vērsti uz pilsētas mazākumtautību grupām, t.sk. romiem, bezdarbniekiem, sociāli atstumtām grupām, kā arī uz nediskrimināciju un kultūras dialoga attīstību.

Daugavpilī

2015.gadā Daugavpils pilsētas Sociālo lietu pārvaldes Sociālajā mājā tika īstenota Sociālās rehabilitācijas programma „Romu sociālā integrācija”, kas ir mērķēta uz veselīga integrējoša klimata un savstarpēja dialoga veidošanu starp romu tautības cilvēkiem un pilsētas iedzīvotājiem.²⁵ Programmas uzdevums ir veicināt sociāli nelabvēlīgā situācijā nonākušo romu ģimeņu motivāciju atgriezties aktīvajā dzīvē un uzlabot savu sociālo stāvokli. Programma ietver pastāvīgu sociālo darbu ar romu ģimenēm, veidojot atbalsta grupas, organizējot saskarsmes aktivitātes, sagatavojot un piedaloties radošos kultūras pasākumos. Sociālie pakalpojumi

²⁵http://www.soclp.lv/Media/Default/SOC_REHAB_PROGR/Soc_rehab_progr_2015/INT.PROGRAMMA%20CIGANU.pdf (Skatīts 13.03.2017.)

programmas ietvaros garantē sociālo aizsardzību tikai tām romu ģimenēm, kuras saviem spēkiem nespēj sevi nodrošināt vai pārvarēt dzīves grūtības. Sociālajā mājā (Šaurā ielā 28) no 14 daudzbērnu romu ģimenēm tagad dzīvo tikai 2 ģimenes, jo 12 ģimenēm ir piešķirts individuālais dzīvoklis. Šie radītāji apliecina Sociālā dienesta aktīvo atbalstu romu mājokļa jautājumu atrisināšanai.

Daugavpils 26.pirmsskolas izglītības iestādē, kurā 2016./2017.mācību gadā mācās 21 romu tautības bērni (no 186 bērniem), romu skolēni netiek izcelti savas etniskās piederības dēļ. Līdzīgi, kā citu tautību skolēniem, viņiem pilnā apmērā ir nodrošināti visi iestādē pieejamie izglītības un iekļaujošie atbalsta pasākumi (nodarbības logopēda vadībā, individuālas nodarbības ar sociālo pedagogu, sporta nodarbības, ritmikas nodarbības, latviešu valodas nodarbības, mūzikas nodarbības, ārpusnodarbību brīvā laika pavadīšanas pasākumi, mācību un audzināšanas nodarbības grupās). Romu tautības bērniem, kas apmeklē diennakts grupas, tiek nodrošināta četrrreizēja ēdināšana un diennakts aprūpe. Turklāt romu bērnu vecākiem tiek nodrošināta individuāla pieeja.

Šajā izglītības iestādē tika īstenots projekts „Atbalsts romu bērniem: Gatavs mācībām!”, kura ietvaros veicināja romu vecāku iesaistīšanu bērnu izglītības procesā un attīstīja ciešāku sadarbību ar romu ģimenēm. Īstenojot dažādas programmas, bērnudārzs palīdz bērniem veidot kultūras uzvedības iemaņas un paplašināt redzesloku. Regulāri tiek organizētas bērnu ekskursijas uz bibliotēkām, izstādēm, koncertiem un citiem kultūras pasākumiem. Ar individuāli orientētu sociālo korekcijas programmu „Es – Tu – mēs – daba” veido bērnus pozitīvās īpašības un pārliecību par sevi. Bērnu vecākiem ir sniegtas juridiskās un veselības aprūpes konsultācijas, kā arī īstenoja sociālās attīstības korekcijas programma jaunām māmiņām „Uzticība.” Sadarbībā ar romu biedrībām organizēts Starptautiskajai romu dienai veltīts pasākums.

Romu NVO pārstāvji ir iesaistīti Daugavpils pilsētas domes izveidotajā Mazākumtautību koordinēšanas padomē sabiedrības saliedēšanai. Romu biedrību „Me Roma” un „Nēvo Drom D” pārstāvji regulāri piedalās padomes sanāksmēs, sniedz savus priekšlikumus, rekomendācijas un nodrošina informāciju par romu kopien.

Valmierā

Saskaņā ar Valmieras pilsētas pašvaldības sniegtajiem datiem 2016.gadā pilsētā dzīvoja 76 romu tautības cilvēki (0,3% no kopējā iedzīvotāju skaita 0,3%). Valmieras Sociālo lietu pārvaldes redzeslokā 2016.gadā bija salīdzinoši neliels romu tautības iedzīvotāju skaits. Tie bija iedzīvotāji, kuri vērsušies pēc sociālās palīdzības vai sociāliem pakalpojumiem, lai uzlabotu savu vai savas ģimenes sociālo situāciju. Turklāt Valmieras pilsētas administratīvajā teritorijā nav reģistrēta neviena romu NVO. Ņemot vērā minēto, Valmieras pašvaldība 2016.gadā nav organizējusi īpašus tikai uz romu tautības iedzīvotājiem vērstus pasākumus izglītības, nodarbinātības, veselības aprūpes vai mājokļa jomās. 2016.gada augustā nodibinājums „Life and Light Latvia” organizēja informatīvo pasākumu „Teiciet To Kungu visas tautas!”, kura mērķis atbalstīt romu kultūras iekļaušanos sabiedrības dzīvē.

V Par romu integrācijas atbalsta pasākumiem ES struktūrfondu darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” (2014. – 2020.) ietvaros²⁶.

KM ir iesaistīta darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” (2014. – 2020.) (turpmāk – darbības programma) īstenošanā, kā arī koordinē informācijas nodrošināšanu par

²⁶ Darbības programma „Izaugsme un nodarbinātība” 2014.-2020. gada plānošanas periodam (Finanšu ministrija, 2014.) ir atbalstīta ar MK 2014.gada 17.februāra rīkojumu Nr.71 (prot. Nr.8 42.§). Dokuments ir pieejams Valsts Kancelejas mājas lapā <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=4660>. Nacionālajā līmenī programma definē prioritāros ES struktūrfondu un investīciju fondu atbalsta virzienus.

tās gaitu romu kopienas pārstāvjiem. Romu padomes sanāksmēs par romu sociālo iekļaušanu atbildīgo ministriju pārstāvji pēc pieprasījuma sniedz informāciju par darbības programmām, iespējamām atbalsta prioritātēm, mērķiem, uzdevumiem, kas ir vērsti uz sociālām riskam pakļautajām grupām, t.sk. romiem, un par romu NVO līdzdalības iespējām.

Turklāt KM īstenota projekta „Latvijas romu platforma I: dialogs, sadarbība un iesaistīšana” aktivitātes praktiskās darbnīcas „Romu ģimeņu sociālās situācijas uzlabošana vietējā līmenī” ietvaros ir plānots informēt un konsultēt pašvaldību speciālistus un romu pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus par pieejamajām ESF atbalsta programmām, ar mērķi aicināt pašvaldības aktīvāk iesaistīt romu tautības pārstāvjus minēto programmu un aktivitātēs.²⁷

Darbības programmas attīstības prioritātes „Augsts nodarbinātības līmenis iekļaujošā sabiedrībā” 9.tematiskā mērķa ietvaros paredzēts sniegt atbalstu dažādu etnisko grupu, t.sk. romu tautības pārstāvju integrācijai, kā arī diskriminācijas novēršanas pasākumiem.²⁸ Šādu atbalstu plānots sniegt 9.1.4.specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt diskriminācijas riskiem pakļauto personu integrāciju sabiedrībā un darba tirgū” pasākuma “Dažādību veicināšana (diskriminācijas novēršana)” ietvaros, nodrošinot mērķa grupai motivācijas paaugstināšanas un atbalsta pakalpojumus, pasākumus darba devējiem iekļaujošas darba vides veicināšanai un dažādības vadībai, kā arī sabiedrības izpratnes paaugstināšanas pasākumus par sociālās iekļaušanas veicināšanas un diskriminācijas novēršanas jautājumiem.²⁹

2016.gadā ir uzsākt aktivitātes pirmais posms - mērķa grupas profilēšana (priekšizpēte), kura ietvaros nodibinājums “Baltic Institute of Social Sciences” veic pētījumu „Motivācijas paaugstināšanas un atbalsta pakalpojumu potenciālās mērķa grupas profilēšanas un vajadzību izpēte”. Pētījuma ietvaros padziļināti tiks pētītas projekta mērķa grupas, t.sk. romi, tiks apzinātas mērķa grupas vajadzības un noteiks nepieciešamais mērķtiecīgākais atbalsts, lai sociālās atstumtības un diskriminācijas riskam pakļautās personas varētu veiksmīgāk integrēties sabiedrībā un iekļauties sociālajā dzīvē, aizstāvēt savas tiesības, iesaistīties izglītības vai kvalifikācijas ieguvē, uzsākt darba meklējumus un iesaistīties nodarbinātībā. Papildus pētījuma ietvaros tiks izstrādātas rekomendācijas turpmāk īstenojamiem motivācijas paaugstināšanas un atbalsta pakalpojumiem vismazāk aizsargātajām mērķa grupām.

Kaut arī romu skolēni nav konkrēti minēti starp 8.3.4.specifiskā atbalsta mērķa³⁰ mērķgrupām, tie ir iekļaujami starp sociālās atstumtības riskam pakļautajiem jauniešiem un bērniem, kuriem jānodrošina integrācijas pasākumi plašajā izglītības sistēmā. Plānotie atbalsta pasākumi ietver regulāru situācijas monitoringu, fiksējot mācīšanās grūtības un traucējošus faktorus, nodrošinot nepieciešamo pedagoģisko un konsultatīvo atbalstu (skolotāju palīgu, psihologu, sociālo pedagogu atbalstu), papildu apmācības, neformālās izglītības un citus sociālās iekļaušanas pasākumus. Šī atbalsta mērķa pasākumu īstenošanu koordinē IKVD sadarbībā ar novadu pašvaldībām un valsts profesionālās izglītības iestādēm. Īstenojot preventīvus un intervences pasākumus (individuālie un sistēmiskie atbalsta pasākumi), ir

²⁷ Vairāk informācijas KM mājas lapā <https://www.km.gov.lv/lv/integracija-un-sabiedriba/jaunumi/praktiskaja-darbnica-stasta-par-iespejam-latvijas-romiem-piedalities-eiropas-sociala-fonda-aktivitates-267> (Skatīts 13.03.2017.)

²⁸ Darbības programma „Izaugsme un nodarbinātība” (2014. – 2020.). LR Finanšu ministrija, Rīga, 2014., - lpp.14.

²⁹ Pasākums tiks īstenots saskaņā ar Ministru kabineta 2016.gada 9.februāra noteikumiem Nr.102 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.1.4. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt diskriminācijas riskiem pakļauto personu integrāciju sabiedrībā un darba tirgū” 9.1.4.4. pasākuma “Dažādību veicināšana (diskriminācijas novēršana)” īstenošanas noteikumi”.

³⁰ Atbalsta mērķis ir vērsts uz „priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanu un novēršanu un vienlīdzīgas pieejas veicināšanu kvalitatīvai pirmsskolas, pamatskolas un vidusskolas izglītībai, tostarp formālām, neformālām un ikdienas mācību iespējām, kas ļauj mācības pametušajām personām atsākt izglītības iegūšanu un mācības.” Šīs prioritātes ietvaros indikatīvie finansējuma saņēmēji ir pašvaldības, to apvienības, valsts dibinātas profesionālās izglītības iestādes, biedrības un nodibinājumi, kas veic darbu ar jaunatni.

plānots samazināt bērnu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu. Projekta īstenošanas laiks ir 6 gadi - no 2017.gada 1.janvāra līdz 2022.gada decembrim. Romu bērni no ģimenes ar trūcīgo statusu atbalsta pasākumu ietvaros varēs saņemt:

- 1) Individuālo atbalstu, lai veicinātu iesaistīt izglītības procesā (speciālistu konsultācijas - skolotāju palīgs un psihologs); materiālais atbalsts bērniem un jauniešiem (transports; apģērbs; individuāli mācību līdzekļi)
- 2) Atbalsts jauniešiem (motivējošie iniciatīvu pasākumi jauniešiem; īsteno jauniešu NVO).

2016.gadā, īstenojot 8.3.3.specifisko atbalsta mērķi „Attīstīt NVA neregistrēto NEET jauniešu prasmes un veicināt to iesaisti izglītībā, NVA īstenotajos pasākumos Jauniešu garantijas ietvaros un nevalstisko organizāciju vai jauniešu centru darbībā”, aktīvi noritēja darbs pie jauniešu iesaistīšanas iespēju projekta „PROTI un DARI!”³¹, kura pamata mērķa grupa ir jaunieši vecumā no 15 līdz 29 gadiem, kuri nemācās, nestrādā, neapgūst arodu un nav reģistrēti NVA kā bezdarbnieki (NEET jaunieši). Romu tautības jaunieši atbilst projekta mērķa grupai, ir uzskatāmi par projektā iesaistāmo jauniešu kategoriju. JSPA eksperti konstatējuši, ka pašvaldības ir identificējušas romu jauniešus, kas var piedalīties šajā projektā. Šis projekts tiek uzskatīts par iespēju sniegt individuālu atbalstu romu jauniešiem pašvaldību ietvaros ar mērķi attīstīt jauniešu prasmes un veicināt viņu iesaisti izglītībā, tostarp aroda apgūvē pie amata meistara, NVA vai Valsts izglītības attīstības aģentūras īstenotajos pasākumos, Jauniešu garantijas ietvaros vai NVA īstenotajos aktīvajos nodarbinātības vai preventīvajos bezdarba samazināšanas pasākumos, kā arī NVO vai jauniešu centru darbībā. Turklāt ir izstrādātas metodoloģiskās vadlīnijas³², darbam ar mērķa grupas jauniešiem projekta ietvaros, kurās ir minētas etniskās minoritātes un cittautieši kā potenciālie projekta mērķa grupas jaunieši, t.sk. romu tautības jaunieši. Metodoloģiskajās vadlīnijās ir akcentētas gan vērtības, kas jāņem vērā atbalsta sniegšanā mērķa grupas jauniešiem, gan arī vērsta uzmanība uz vērtībsensitivitāti darbā ar šiem jauniešiem un no aizspriedumiem brīvu attieksmi.

Uz romu mērķa grupu arī ir attiecināmi tādi specifiskie atbalsta mērķi, kuros romi nav konkrēti minēti, piemēram, 7.1.1.specifiskā atbalsta mērķī „Paaugstināt bezdarbnieku kvalifikāciju un prasmes atbilstoši darba tirgus pieprasījumam”, 9.1.1.specifiskā atbalsta mērķī „Palielināt nelabvēlīgākā situācijā esošu bezdarbnieku iekļaušanos darba tirgū”, 9.2.4.specifiskā atbalsta mērķī „Uzlabot pieejamību veselības veicināšanas un slimību profilakses pakalpojumiem, jo īpaši, nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļautajiem iedzīvotājiem”.

Papildus informācija par darbības programmas plānotajiem atbalsta virzieniem romu sociālai iekļaušanai ir pieejams KM mājas lapā sadaļā „Romi”. Nepieciešamības gadījumā romu NVO pārstāvjiem ir iespēja saņemt papildus informāciju un konsultācijas par ES struktūrfondu plānošanas procesu un tālākajām norisēm.

VI Pasākumi cilvēktiesību un starpkultūru dialoga jomā.

Lai paaugstinātu sabiedrības izpratni par Latvijas romu kultūru, vēsturi un sociālajiem jautājumiem, kā arī par aizspriedumu un stereotipu negatīvo ietekmi uz romu stāvokli, kopš 2015.gada NVO „Latvijas Cilvēktiesību centrs” sadarbībā ar KM īsteno aktivitātes EP DOSTA! kampaņas „Pietiek! Pārkāp aizspriedumiem, iepazīsti romus!” (turpmāk – DOSTA kampaņa) ietvaros.³³ Balstoties uz ekspertu ieteikumiem, 2016.gada februārī Latvijas

³¹ Vairāk informācijas par projektu skatīt JSPA mājas lapā <http://jaunatne.gov.lv/lv/jauniesu-garantija/par-projektu-proti-un-dari> (Skatīts 13.03.2017.)

³² http://jaunatne.gov.lv/sites/default/files/web/Jauniesu_garantija/jaunumi/metodologiskas_vadlinijas_19_10_2015.pdf (Skatīts 13.03.2017.)

³³ Par kampaņas popularizēšanu Latvijas teritorijā ir atbildīgs NVO „Latvijas Cilvēktiesību centrs”.

Universitātes Sociālo Zinātņu fakultātē ir organizēts mācību seminārs „Antičigānisms un tās izpausmes publiskajā telpā” komunikācijas studentiem un jauniešiem žurnālistiem par romu kopienas Latvijā, tās sociāli ekonomisko problemātiku un kultūru, kā arī pret tiem vēršiem stereotipiem un neiecietību.

10.attēls. Seminārs par antičigānismu publiskajā telpā

Foto: Deniss Kretalovs

Seminārā studentiem bija iespēja aplūkot dažādību veicinošos principus, izanalizēt un izdiskutēt dažādus piemērus, kad medijos tiek negatīvi vai stereotipiski attēlots kāds romu tautības pārstāvis, iepazīties ar romu ekspertu, laikraksta „Rīgas Viļņi” bijušā redaktora Kaspara Antesa personīgo žurnālista pieredzi.

Pēc Tiesībsarga biroja sniegtās informācijas, birojs neapkopo statistiku par to, cik no iesniegumiem ir saņemti tieši no romu tautības pārstāvjiem. Lai vērstos Tiesībsarga birojā un saņemtu palīdzību cilvēktiesību jautājumu risināšanā, personai netiek prasīts norādīt tautību un citus sensitīvos personas datus, izņemot gadījumus, ja pašas personas vēlas norādīt šādus datus, un iesniegumā tiek norādīts uz nepamatotu diskriminējošu attieksmi tautības dēļ. Turklāt kopš 2016.gada vāja romu mērķauditorijas pieprasījuma dēļ Tiesībsarga birojā vairs netiek nodarbināta romu tautības eksperte, kas sniedza individuālās un juridiskās konsultācijas par cilvēktiesību jautājumiem, t.sk. par iespējamajiem tiešās un netiešās diskriminācijas gadījumiem.

Informatīvajā ziņojumā ir jāpiemin arī reģionālo NVO atbalsta programmas ietvaros 2016.gadā īstenotie starpkultūru dialoga projekti, kuros romi bija viena no mērķgrupām.

Piemēram, biedrības „Radošo domu un darba centrs „Svētelis”” īstenoja projekta „Draudzēsīmies” mērķis bija romu, ukraiņu un latviešu starpkultūru dialoga veicināšana, kā arī latviešu kultūras popularizēšana, latviešu specifisko kultūras vērtību turpmākai saglabāšanai. Projekta ietvaros notika koncertuzvedums, kurā piedalījās pārstāvji no romu biedrības „Zora 7”, kā arī 13 nodarbību cikls, kurā projekta dalībnieki iepazīs ar romu, ukraiņu un latviešu kultūru un tradīcijām. Projekta noslēgumā notika kopīgā talka „Ābolu pīrāgs gadsimtu griežos”. Projekta finansējums: 1400 euro.

Savukārt biedrība „Sadarbības platforma” īstenoja projektu „Dažādaais vieno”, lai izglītotu iedzīvotājus par dažādu tautu kultūru un tradīcijām, līdzīgo un atšķirīgo tajās, sekmējot starpkultūru dialoga attīstību un latviešu un mazākumtautību mijiedarbību, saglabājot katras tautas nacionālo identitāti un kultūras mantojumu. Projekta aktivitātes ietvēra sarunu par nacionālās identitātes jautājumiem, pasākumu ciklu „99 dāvanas Latvijai” un radošās darbnīcas suvenīru un dāvanu izgatavošanai. Projekta ietvaros tika organizēta Ziemassvētku tradīciju diena Jelgavā, kurā varēja iepazīt latviešu, slāvu, romu, vāciešu un ukraiņu tradīcijas un ieražas, ziemassvētku sagaidīšanas un svinēšanas tradīcijas.

Slāvu kultūras biedrība „Rodņik” rīkoja starpkultūru pasākumus projekta „Kultūras aktivitātes mazākumtautību nacionālās identitātes stiprināšanai un iedzīvotāju saliedēšanai” ietvaros, lai veicinātu mazākumtautību kultūras attīstību un etniskās identitātes stiprināšanu, ka arī sekmētu iedzīvotāju līdzdalību, pašiniciatīvu Jelgavas un Dobeles novadu sabiedriskajā dzīvē. Projekta laika notika ražas svētku pasākums, kura laika tika iestudēts kultūras pasākums ar slāvu, latviešu, vācu un romu kolektīvu sadziedāšanos. Apmeklētājiem tiks stāstīts par ražas svētku svinēšanas tradīcijām – dažādām tautām kopīgo un atšķirīgo. Tika rīkota arī apmācība un radošā darbnīca „Ornamenti un krāsu raksti vācu, slāvu un romu tērpos un rotās”, kuras laikā dalībnieki iepazīstinās ar ornamentiem un krāsām slāvu, vācu un romu tautas tērpos. Tiks izgatavoti slāvu, vācu un romu rotājumi, kurus izmantos tērpos, lai parādītu šo tautu individualitāti pasākumos. Projekta finansējums: 1500 euro.

VII Daļa starptautisko organizāciju aktivitātēs un starptautiskā sadarbība.

2016.gada oktobrī Latvijas eksperti no KM, JSPA un romu biedrības „Romu jaunieši un draugi” piedalījās Augsta līmeņa pasākumā par romu jauniešu stiprināšanas jautājumiem („*Empowerment of Roma Youth as a Driving Force behind Change*”), ko organizēja Slovākijas prezidentūra ES Padomē. Konferencēs gaitā dalībniekiem bija iespēja piedalīties tematiskajās darba grupās: 1) par romu jauniešu labo pārvaldību un līdzdalību; 2) par romu jauniešu personīgo izaugsmes iespējām un identitāti; 3) par romu jauniešu pieeju sociālajām tiesībām, t.sk. izglītībai un nodarbinātībai. Konferencē notika arī politikas ekspertu paneldiskusijas, kurā tika apspriesti iepriekš identificētie jautājumi un temati par romu jauniešu iesaistīti un integrāciju. Konferencēs secinājumi tiks izmantoti kā pamats ieteikumiem, lai pārskatītu romu jauniešu rīcības attīstību ES, valsts, reģionālajā un vietējā līmenī.

Slovākijas Republika un Kultūras, izglītības un komunikācijas asociācija aicināja ES dalībvalstis nominēt savus kandidātus Eiropas Romu Gara prēmijai 2016 (*the European Roma Spirit Award 2016*). Atklātā konkursa rezultātā bija izvēlēti un apbalvoti izcilākie projekti, organizācijas un personas, kas reāli veicināja romu integrāciju, dzīves un sociālo apstākļu uzlabošanu Eiropā. Konsultējoties ar Romu integrācijas politikas īstenošanas konsultatīvās padomes locekļiem no Latvijas balvai par personīgo ieguldījumu romu integrācijas jomā bija izvirzīta Jelgavas 4.sākumskolas romu skolotāju palīgs Dana Didžus.

KM pārstāvis regulāri piedalījās EK rīkotajos Nacionālo romu kontaktpunktu un EP Augsta līmeņa ekspertu komitejas romu jautājumos sanāksmēs.

Piemēram, EK Nacionālo romu kontaktpunktu (*The National Roma Contact Points*) sanāksmēs Briselē (28.-29.01., 26.-27.05. un 26.-27.09.) galvenokārt tika apspriesti jautājumi saistībā ar romu integrācijas politikas progresa monitoringa veidlapas aizpildīšanas problēmjautājumiem un izstrādāto indikatoru kopumu romu integrācijas politikas pasākumu rezultātu novērtēšanai, pēc kuras ES dalībvalstīm ir jāatskaitās par romu integrācijas politikas sasniegto progresu sākot ar 2016.gadu. Turklāt sanāksmēs bija detalizēti apspriesta nacionālo romu platformu izveides un īstenošanas jautājumi. EK aicināja dalībvalstis pieteikt jaunu projektu Nacionālās Romu platformas attīstībai un paskaidroja, ko turpmāk sagaida no dalībvalstīm attiecībā uz platformas aktivitātēm.

Savukārt, Augsta līmeņa ekspertu komitejas romu jautājumos (*Ad hoc Committee of Experts for Roma Issues - CAHROM*) sanāksmēs (26.-29.04. Sofijā, 15.-18.11. Strasbūrā) tika apspriesti aktuālie jautājumi par romu integrācijas politikas attīstību EP un EP dalībvalstu līmenī, īpaši pievēršot uzmanību romu izglītības (t.sk. profesionālā izglītība un dažādā veida apmācības) un veselības (mediatoru prakses) jautājumiem, romu vēstures, īpaši genocīda un antiģenocīda tematikai, dzimuma līdztiesībai un jauniešu līdzdalībai. Latvijas eksperts informēja komiteju par 2015.gadā veiktā pētījuma „Romi Latvijā” rezultātiem un ekspertu

rekomendācijām, kā arī ierosināja izveidot tematisko grupu par romu integrācijas politikas koordinācijas praksēm Eiropas valstīs ar nelielo romu iedzīvotāju skaitu.

Ziņojumu sagatavoja:
D.Kretalovs, 67330312
Deniss.Kretalovs@km.gov.lv